

Az ápolás tudománya és művészete

A 30 éves gyulai felsőfokú ápolóképzés múltja és jelene

DR. BEKE SZILVIA

dékanhelyettes, Gál Ferenc Egyetem Egészség- és Szociális Tudományi Kar

beke.szilvia@gfe.hu

„Az ápolás magában foglalja a művészetet, a humanisztikus irányultságot, az egyén értékének érzését, intuitív etikai érzékét és a megtett cselekvés megfelelőségét.”

(Myrtle Aydelotte)

GYULA városáról sokaknak a gyönyörű belváros, a gyógyvíz és az ahhoz kapcsolódó turisztikai attrakciók jutnak eszébe, ugyanakkor a város egészségügyi múltja is legalább ekkora jelentőséggel bír, melynek minőségét évtizedek óta meghatározza az ápolóképzés.

A betegellátást segítő ápolóképzést először a Magyar Vöröskereszt indította, melyet 1949-ben államosítottak és a képzésre szolgáló épületet a megyei kórház területére, de attól elkülönítve, külön telekkönyvi számon bejegyezve alakították ki. Az akkori iskola igazgatója 1949-től 1978 júniusáig DR. ROZSNYAI LÁSZLÓNÉ volt. A képzés kezdetben nappali, majd 1959-től munka melletti formában is zajlott. A kezdeti ápolóképzés később kibővült érettségihez kötött gyógyszerügyi, illetve röntgenasszisztensi képzéssel.

Az egészségügyi képzés 1975. évi megreformálását követően megindult a 3-éves nappali egészségügyi szakiskolai kurzus, ahol a nyolc általánost befejező diákok részére biztosítottak továbbtanulási lehetőséget. A képzettségük megegyezett az egészségügyi szakközépiskolásokéval, ugyanakkor a munkába állást követően egy tízhónapos szakosító tanfolyamot kellett elvégezniük szakterületüknek megfelelően.

Az egészség- és társadalomtudományok folyamatos fejlődése, az ország társadalmi és gazdasági változásai új kihívások elé állították a betegellátást és az ápolói hivatást választókat is. Az egészségügyi ellátási struktúra átalakítása előre vetítette, hogy az ápolószemélyzet számára is egy mélyebb, más szakmai felkészültség válik szükségessé. Az Európai Tanács normáinak megfelelően döntés született arról, hogy az érettségit követően az ápolói hivatásra készülők egy része kö-

zép fokú egészségügyi szakképzésben, míg másik része hároméves, főiskolai szintű oktatásban részesüljön, úgy, hogy a két rendszer közötti átjárhatóság biztosított legyen.

Az új képzési modell szakmai tananyaga teljes mértékben illeszkedett az új ápolásfilozófiához, mely az ápolási folyamat keretében tervezte, hajtotta végre és értékelte a beteg személyre szabott ellátását.

Gyulán, az egykori Pándy Kálmán Megyei Kórház, a jelenlegi Békés Megyei Központi Kórház vezetése folyamatosan kiemelkedő szerepet töltött be a helyi egészségügyi képzésben. DR. SZEPESVÁRI ELEMÉR, aki 1988-ban kapott kinevezést a kórház főigazgatói feladataira, mintegy „álomként” dédelgette azt, hogy Gyulán főiskolai szintű oktatás formájában induljon meg az ápolóképzés. Az álom megvalósulása nem váratott sokat magára, 1991-ben a Népjelölti Minisztérium képviselői személyesen tettek látogatást a városban, megtekintve azt a humán és infrastrukturális háttérrel, mely lehetővé tette a képzés megszervezésének elindítását.

1991. december 2-án Gyula Város Képviselőtestülete hivatalosan is döntést hozott az egészségügyi főiskola megszervezéséről, melynek helyszínül az amúgy is egészségügyi képzési célra épült Szent István utcai épületet választotta. Az épületben 1993-ban vette kezdetét és zajlik azóta is a korábban diplomás ápolónak nevezett, ma ápolás és betegellátás alapszak, ápoló szakirányú képzés.

Nem szabad megfeledkeznünk a város akkori polgármesteréről, DR. POCSAY GÁBORRól sem, akinek folyamatos tárgyalásai, egyeztetései jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy az akkori DOTE Nyíregyházi

A Gál Ferenc Egyetem gyulai karának épülete (fotó: Borbola Gábor)

Egészségügyi Főiskola kihelyezett tagozataként kezdődhetett meg az oktatás Gyulán, valamint az akkori ápolási igazgatóról, KISS FERENCNÉRŐL és a kórház orvosigazgató-helyetteséről PROF. DR. PINTÉR MIKLÓSRÓL, aki az intézmény első szakigazgatói feladatait is ellátta. [1]

Az 1993/94-es tanévben 42 hallgató nyert felvételt, majd ez a szám folyamatosan emelkedett. Az 1994/95-ös tanévben 92 diák nappali és 22 levelező tagozaton, míg az 1995/96-os tanévben 131 nappali és 55 levelező tagozatos kezdte meg tanulmányait. Az 1996-os tanévre a diplomás ápolói hallgatólétszám megközelítette a 300 főt.

A főiskola a városi és megyei vezetésnek is köszönhetően fejlődésnek indulhatott, folyamatos bővítésre kerültek az oktatói állások, valamint az oktatást szolgáló infrastrukturális feltételek is. 1995 januárjában DR. DANKÓ MIKLÓS, egyetemi docens, majd később főiskolai tanár került beiktatásra az intézmény élére mint szakigazgató, aki munkássága alatt folyamatosan nagy hangsúlyt fektetett az intézmény fejlesztésére, valamint a diákok tudományos, kutatói tevékenységének megalapozására. A 2013. évben bekövezett haláláig a főiskola meghatározó egyénisége volt.

Az 1995. évben az akkreditációs bizottság is látogatást tett az intézményben, melyet a benyújtott önértékelési jelentés és a helyszíni látogatás alapján „erős” képzési színvonalúnak minősített.

A Főiskola akkori életének legdinamikusabb változását a külföldi kapcsolatok jelentették, hiszen együtt-

működési megállapodás jött létre a finn Kajaani város főiskolai szövetségével, Helsinki (Vantaa) főiskolai szövetségével, valamint egy négyoldalú megállapodás aláírására került sor a németországi Neubrandenburg főiskolájával. A megállapodásnak köszönhetően ebben az évben öt finn hallgató érkezett az intézménybe és töltötte szakmai gyakorlatát Gyula városában, illetve a Pándy Kálmán Megyei Kórházban. [2]

1997. január elsejével az intézmény élére DR. DÓSA GÁBOR, traumatológus főorvos, főiskolai docens került kinevezésre. Ebben az időben az intézmény hat főállású, hét részállású, valamint félévenként közel negyven megbízott oktatóval dolgozott. A külföldi kapcsolatrendszerünk segítségével ennek az évnek már az első félévben három főiskolai hallgató Németországban, míg a második félévben öten Finnországban töltötték a gyakorlatukat. Az Egészségügyi Szakdolgozók X. jubileumi konferenciáján két hallgató, KOSZTOLÁNYI ESZTER III. és SZÍVÓS ZOLTÁN IV. éves hallgató vett részt. Az 1997. év mérföldkőnek is nevezhető, hiszen ezen év nyarán vehették át diplomájukat kihelyezett egyetemi tanácsülés keretében Gyula város Polgármesteri Hivatalának dísztermében az első végzős nappali és levelező tagozatos évfolyam hallgatói. [3]

A kezdeti jelentős eredményeket követően a gyulai intézménynek is számos nehézséggel kellett szembenéznie, mivel a DOTE Nyíregyházi Egészségügyi Főiskolai Kar a kihelyezett szak gazdaságtalan működtetésére és az Egyetem eltérő regionális helyzetére és

Az első évfolyam végzős hallgatói a diplomaosztón – és a húszéves találkozón (fotó: Rusznyák Csaba)

szerepére hivatkozva nem kívánta tovább működtetni kihelyezett tagozatát. Mindezen nehézségek okán, számos tárgyalást követően a 2000-es évtől a gyulai intézmény a békéscsabai Tessedik Sámuel Főiskolához csatlakozott, és ugyanezen év március 1-től mint annak Egészségügyi Intézete működött. 2001 májusában az intézmény élére DR. KÖTELES LAJOST választják.

Dr. Köteles Lajos kinevezését követően a város az intézet fejlesztési javaslatait áttekintve, annak támogatásáról biztosította a főiskola vezetését, ezt követően új szakok beindítása és a Pécsi Tudományegyetemmel partnerségben kihelyezett szakokkal a térség munkaerőpiaci helyzetének erőteljes fejlesztése indult meg.

Ennek köszönhetően az idén ugyancsak jubileumát ünneplő általános szociális munka szak indulhatott 2003-ban, majd egyedülállóként, Magyarország gyógy- és termásvíz készletére és turizmusára alapozottan 2006-ban megtörtént az egészségügyi szervező szak, egészségturisztikai szakirány megalapítása, majd elindítása.

2002-ben stratégiai megállapodás született a Békés megyei Képviselőtestület Pándy Kálmán Kórháza és a Tessedik Sámuel Főiskola Egészségügyi Intézete között, minek köszönhetően a kórház állandó gyakorlati helyet biztosított a hallgatók részére, valamint a mentorálás szakmai és infrastrukturális feltételeit is meg-

teremtette. Ugyanezen megállapodás keretében történt meg a *Diploma Honoris* megalapítása, mely lehetőséget adott azon ápolók szakmai teljesítményének és munkásságának elismerésére, akiknek nem volt módjuk főiskolai szintű képzést végezniük, ugyanakkor tevékenységük és szakmai munkájuk színvonala megfelel a főiskola által elvártaknak. Az első ilyen elismerés átadására 2002. október 22-én került sor, melyet SÁNDOR PÁLNÉ „ELÍZ NŐVÉR” vehetett át. Az elmúlt években több mint húsz ilyen elismerő oklevél átadására került sor.

A fiatalok képzésén túl a 2002-es év egy új kezdeményezés elindulását is jelentette, mely azóta is jelentős mértékben hozzájárul a város szépkorú lakosságának testi és lelki egészségvédelméhez. 2002 tavaszán kelt életre a „Nyugdíjasok Akadémiája”, ahol természetgyógyászati előadásoktól elindulva, otthonápoláson, táplálkozási ismereteken keresztül egészen az idegen nyelv, informatikai és napjainkban közlekedésbiztonsági, vagyonvédelmi és egészségmegőrzési praktikákig nagyon sok mindennel találkozhattak az érdeklődők. Az Akadémiát Dr. Köteles Lajos, az intézet akkori vezetője és VARGA ANDRÁS, a Gyulai Nyugdíjasok Érdekvédelmi Egyesületének egykori vezetője álmodta meg, működésével nem csak szükséges tudást ad át, hanem közösségi hálóként is funkcionál. A pandémia alatt a jelenléti oktatás felfüggesztésével az Akadémia is szünetelt, csak 2021 második félévében sikerült újraindítani.

A következő néhány évben a stratégiai együttműködéseknek köszönhetően sikerült az intézet helyzetét stabilizálni, majd az új szakok beindításával jelentős hallgatói létszámnövekedést elérni. Ebben az időszakban számos új elképzelés látott napvilágot, melynek keretében az új képzésekhez konferenciaközpont, tanszálloda, európai szintű szakkönyvtár, életmentő tréning központ megvalósulását tervezték, ezeknek a terveknek az új épület, a korábbi Szabó Ktsz. irodaháza adta az alapot. A tervek részben megvalósultak, hiszen egy rendkívül színvonalas szakkönyvtárat tudhat magáénak ma is az Egyetem, valamint az életmentő tréning központ kialakítása is megtörtént. [4]

A lehetőségek, stabilizáció és a fejlődésre való törekvés nem tartott sokáig, mindössze 2008. december 31-ig. Ezt követően, 2009. január 1-jével újabb integráció várt az intézményre, mivel a szarvasi vízgazdálkodási és pedagógiai, a békéscsabai gazdasági, valamint a gyulai egészségügyi képzés a gödöllői székhelyű Szent István Egyetem része lett. [5]

Dr. Köteles Lajos még egy évig, 2010-ig látta el a gyulai intézmény vezetését, ezt követően PROF. DR. FODOR LAJOS vette át tőle ezen feladatokat.

Prof. Dr. Fodor Lajos vezetése egy újabb korszakot indított el a Főiskola életében, hiszen egy, a Szent Ist-

ván Egyetem összevont gazdasági és agrárképzését is magába foglaló Karon kellett az egészség- és szociális tudományi képzések helyét és szerepkörét megtalálni. Fodor professzor úr nagyságát mutatja, hogy ezen helyzetben is igyekezett olyan komplex fejlesztési irányt meghatározni, mely össze tudja kapcsolni ezen területeket, s lehetőséget teremthet új diszciplínák képzésbe történő bevonására. Vezetése alatt többször felmerült, hogy a három terület integrációját meg kellene szüntetni, mely a másik két terület

A kari könyvtár (fotó: Tari Róbert)

fejlődése szempontjából is előnyökkel járna, erre azonban nem került sor. A Szent István Egyetem égisze alatti működés éve alatt Professzor úr néhány évre távozott a gyulai intézet éléről, majd később, fenntartóváltást követően tért vissza az intézmény élére, akkor már mint az Egészség- és Szociális Tudományi Kar dékánja. 2017 óta az intézménynél a Szeged-Csanádi Egyházmegye Gál Ferenc Főiskola vette át a fenntartói szerepkört, mely a számos viharos évet követően ismételtelen a stabilizáció és fejlődés időszakát és lehetőségét hozta el a gyulai képzések számára. [6]

Az új fenntartó és a gyulai felsőoktatás iránti elkötelezettséget mutatja Gyula Város Képviselőtestületének döntése is, melynek értelmében 2017. január 31-i fenntartóváltástól számítottan minden évben ezt a napot a „GYULAI FELSŐOKTATÁS NAPJÁVÁ” nyilvánították, ugyanebben a hónapban az intézet a főiskola önálló Karává vált. [7] Nyári diplomaátadó ünnepségén a Gál Ferenc Főiskola rektora stratégiai megállapodást kötött a Békés Megyei Központi Kórházzal, a Gyulai Várfürdővel, valamint a Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermejjóléti Intézményével. Prof. Dr. Fodor Lajos haláláig ellátta vezetői feladatát, szívügyeként kezelve az egészségügyi képzés jövőjét. Halálát követően DR. HOMOKI ANDREA megbízott dékán, majd 2020-ban, a Gál Ferenc Főiskola egyetemmé válását követően DR. VINCZE GÁBOR c. egyetemi tanár dékáni kinevezése történt meg, aki a mai napig ellátja a Kar vezetői feladatait.

Az elmúlt három évben az ápolói hivatás szépségeinek bemutatása érdekében újabb lehetőségek nyíltak, így együttműködési megállapodás kötött a gyulai, békéscsabai, valamint hódmezővásárhelyi szakképzési centrumokkal, továbbá folyamatos kapcsolat alakult ki a közép- és felsőfokú egészségügyi képzés területén. A kórházzal való több évtizedes közös erőfe-

Az oktató kórház címet Prof. Dr. Dux László a Gál Ferenc Egyetem rektora és dr. Vincze Gábor PhD kari dékán adta át az intézményi képviselő dr. Szabó Ferenc orvos igazgató és Mészáros Magdolna ápolási igazgató részére (fotó: Gémes Sándor)

szítések eredményeként a Békés Megyei Központi Kórház 2022 szeptemberével hivatalosan is a Gál Ferenc Egyetem oktató kórházává vált. [8]

A Kar, oktatási feladatain túl kiemelten kezeli a segítő hivatást gyakorlók szemléletének, értékrendjének formálását is, mind a szociális, mind az egészség-tudományi képzések területén, melyet jól reprezentál az intézmény jótékonyági tevékenysége is. Az elmúlt években számos sikeres akciót bonyolítottak le a Kar oktatói és hallgatói, így:

- szakmai kirándulásokkal egybekötött jótékony-sági akcióval látogatást tettünk BÖJTE CSABA testvér dévai gyermekotthonában,

- két alkalommal Csapira látogattak el hallgatóink, ahol hátrányos helyzetű gyermekeknek segítettek,
- Borsodivánkán pszichiátriai és szenvedélybeteg otthonában tehattunk látogatást,
- az élet hozta sajnálatos ukrán háború áldozataiként hazánkba érkező menekülteket is sikerült ruhákkal, tisztító- és testápolási szerekkel támogatnunk.

A felsorolást még hosszan lehetne folytatni, de talán mondhatjuk, hogy eme támogatói attitűd szimbólumaként is jelenik meg az épület előtt található kupakgyűjtő szív, melyben az egy év alatt összegyűjtött kupakokért kapott összegből egy, az egészségügyhöz vagy szociális szférához tartozó szervezetet igyekszik a Kar támogatni. [9] Az első ilyen átadásra 2022-ben került sor, amikor is a KORAMENTOR ház tevékenységét és szolgáltatásait igyekeztünk segíteni.

Az ápolóképzés idén 30 éves fennállása nem csak az emlékek felidézésére ad alkalmat, melyben voltak viharos és szélcsendesebb időszakok is, de egy kis számvetésre is lehetőséget teremt. Elmondható, hogy mintegy ezer felsőfokú végzettségű ápolót adhattunk a megyének és a régióknak, akik közül több mint százan már diákkorukban megmérettették magukat a tudományos világban, helyi és országos szinten egyaránt, büszkélkedhetünk Országos Tudományos Diákköri Konferencián elért első és második hellyel, büszkék lehetünk arra, hogy az itt végzetek közül többen szereztek doktori fokozatot, s ma a felsőoktatásban igyekeznek átadni tudásukat.

Talán e területen a legbüszkébbek arra lehetünk, hogy a képzés során a legfőbb szempont ma is, hogy az ápolás egyszerre művészet és tudomány, mely so-

rán hallgatóinkat igyekszünk arra a szemléletre megtanítani, hogy az ápolás során betegek soha ne érezzék kiszolgáltatottságukat, de érezzék, hogy a segítő kéz mindig ott van, ha szükség van rá.

Forrás

- [1] Szicsek M., Kiss F., Boda Z.: A diplomás ápolóképzés előzményei Gyulán. In: Évtized könyv – A gyulai főiskolai oktatás első évtizede. Szerk.: Dr. Köteles Lajos. Gyula, 2003.
- [2] Dankó M.: Beszámoló a DOTE Egészségügyi Főiskolai Kar Diplomás ápoló szak 1995. évi tevékenységéről. In: Évtized könyv – A gyulai főiskolai oktatás első évtizede. Szerk.: Dr. Köteles Lajos. Gyula, 2003.
- [3] Dósa G.: Beszámoló az 1996/97 tanévről Losonczi László hivatalvezetőnek címezve. In: Évtized könyv – A gyulai főiskolai oktatás első évtizede. Szerk.: Dr. Köteles Lajos. Gyula, 2003.
- [4] Új szakkönyvtár és Kollégium. Békés Megyei Hírlap, 2003. 10. 22.
- [5] Bod T.: Viharzónában a viharsarki felsőoktatás. Népszava, 2016. november 30.

Internetes hivatkozások

- [6] A Gál Ferenc Főiskola veszi át a gyulai felsőfokú egészségügyi képzést (2017. 01. 17.) <https://www.magyarurir.hu/hirek/a-gal-ferenc-foiskola-veszi-at-gyulai-felfofoku-egeszsegugyi-kepzezt> Letöltés ideje: 2023. 01.15.
- [7] Konferenciát tartottak a gyulai felsőoktatás napján (2018. 02. 05.) <https://www.magyarurir.hu/hirek/konferenciat-tartottak-gyulai-felfoottatas-napjan> Letöltés ideje: 2023. 01.15.
- [8] Oktató kórház címet kapott a Békés Megyei Központi Kórház (2022. 09. 23.) <https://bmkk.eu/hirek/oktato-korhaz-cimet-kapott-a-bekes-megyei-kozponti-korhaz/> Letöltés ideje: 2023.01.15.
- [9] Kupakgyűjtő szívet helyeztek el a Gál Ferenc Egyetem épülete előtt (2021. 05. 05.) <https://www.gylaihirnap.hu/137967-kupakgyujto-szivet-helyeztek-el-a-gal-ferenc-egyet> Letöltés ideje: 2023.01.15.

Kupakgyűjtő szív az épület előtt
(fotó: G. Tölgyesi Ágnes)